

Gemeente
Amsterdam

Startnotitie Omgevingsvisie Amsterdam 2050

Startnotitie

Omgevingsvisie

Amsterdam

2050

BenW gemeente Amsterdam
2 juli 2019

Inleiding 4

1. Analysedeel 6

Wat is er aan de hand en waarom vraagt dit om een nieuwe visie op de toekomst van de stad?

2. Procesdeel 18

Hoe werken we samen aan de toekomst van de stad en hoe komen we tot een Omgevingsvisie Amsterdam 2050?

3. Discussiedeel 28

Waar gaat het gesprek over de toekomst van de stad in ieder geval over?

In wat voor een stad willen we leven in 2050?

Inleiding

Over zes jaar bestaat Amsterdam 750 jaar. Niet eerder in de geschiedenis van de stad bood Amsterdam onderdak aan zoveel mensen met zoveel verschillende achtergronden. Nooit waren er zoveel banen en zoveel bezoekers. Net als in eerdere groeiperioden in de 17^e, 19^e en 20^e eeuw kent ook de huidige schaduwzijden. Het succes is niet gelijk verdeeld en geen gegeven. Het lijkt aannemelijk dat de huidige groei van Amsterdam nog lange tijd aanhoudt. De druk op de stad loopt op. Dit maakt het noodzakelijk dat we als stad voorbereid zijn.

Want in wat voor een stad willen we leven in 2050? Welke kansen en bedreigingen zien we? Hoe kan Amsterdam voortbouwen op zijn culturele rijkdom en eigenheid? En welk beleid voor de fysieke leefomgeving hebben we nodig, om richting te geven en ruimte te bieden aan gewenste ontwikkelingen? Hoe gaan we daarbij om met ingrijpende transities? Hoe verhouden we ons tot de omgeving en hoe nemen we als stad onze verantwoordelijkheid?

Een langetermijnperspectief is nodig om grote vraagstukken voor de fysieke leefomgeving in samenhang te bezien en op te lossen. De huidige langetermijnvisie, de Structuurvisie Amsterdam 2040 uit 2011, is door de snelle ontwikkeling van de stad ingehaald en biedt onvoldoende houvast. Er is dringend behoefte aan een nieuw kader dat richting geeft aan beleid, (gebieds)programma's en projecten. Om die reden start Amsterdam het traject

Omgevingsvisie Amsterdam 2050.

Een omgevingsvisie is een langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van de stad die elke overheid opstelt in het kader van de nieuwe Omgevingswet. De Omgevingsvisie Amsterdam gaat over wat we als stad belangrijk vinden, waar ruimte is voor ontwikkeling en hoe we samen werken aan de toekomst van de stad en zijn omgeving. Op basis hiervan geven we vorm aan de toekomst en kijken hoe we daar nu al op in kunnen spelen. Het is de ambitie om de Omgevingsvisie halverwege 2021 ter vaststelling voor te leggen aan de Amsterdamse gemeenteraad.

Uitnodiging

Deze notitie geeft het startschot voor een gezamenlijk traject naar de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. Want de toekomst van Amsterdam is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van overheid, markt en samenleving. De startnotitie is een uitnodiging aan alle mensen die van Amsterdam houden, die van Amsterdam afhankelijk zijn. Een uitnodiging om in gesprek te gaan over de vragen, opgaven en ontwikkelrichtingen. Om deze aan te scherpen en om nieuwe antwoorden en oplossingen te zoeken.

Leeswijzer

De startnotitie bestaat uit drie delen:

- **Analysedeel:** Wat is er aan de hand in de stad en waarom vraagt dit om een nieuwe toekomstvisie?
- **Procesdeel:** Hoe werken we samen aan de toekomst van de stad en hoe komen we tot een Omgevingsvisie Amsterdam 2050?
- **Discussiedeel:** Waar zou het wat betreft het college van B&W van Amsterdam in ieder geval over moeten gaan bij het gesprek over de toekomst van de stad?

Amsterdam en de regio

De gemeente Amsterdam is onderdeel van een groter geheel. De dagelijkse activiteiten van mensen in Amsterdam beperken zich niet tot de gemeentegrens. Er is een intensieve uitwisseling tussen de gemeente Amsterdam en de Amsterdamse regio en tot ver daarbuiten. Amsterdam kent dan ook verschillende regionale samenwerkingsverbanden zoals de Metropoolregio Amsterdam, de Veiligheidsregio en de Vervoerregio. De Omgevingsvisie Amsterdam 2050 is na vaststelling bindend voor de gemeente Amsterdam zelf, maar zal rekening houden met haar impact op de (regionale) omgeving. Bij het opstellen van deze visie redeneren we vanuit het grotere geheel van de Metropoolregio. En we willen met de Omgevingsvisie ook een bijdrage leveren aan het functioneren van de Metropoolregio als geheel.

Noodzaak voor een nieuw perspectief

1

Analysedeel

Wat is er aan de hand en waarom vraagt dit om een nieuwe visie op de toekomst van de stad?

De stad verandert

Amsterdam ontwikkelt zich aanmerkelijk sneller dan tien jaar geleden voorzien werd. Door de groei van het aantal bewoners, bezoekers en werkenden loopt de druk op de stad snel op. De afgelopen jaren was groei mogelijk door het efficiënter benutten van ruimte en infrastructuur in de stad. Maar de grenzen van beter benutten zijn bereikt. De groei komt op een moment dat we te maken krijgen met ingrijpende transities. We hebben oplossingen nodig voor de opgaven waarvoor klimaatverandering en technologische ontwikkelingen ons plaatsen. Dit zijn deels ook sociale opgaven en ze overstijgen de gemeentegrenzen of kennen zelfs een internationale afhankelijkheid. Amsterdam en de regio vormen in toenemende mate een geheel, waarvan de delen sterk van elkaar afhankelijk zijn. Deze metropool is weer onderdeel van een internationaal netwerk van wereldsteden, die voor gezamenlijke opgaven staan. Er is behoefte aan een nieuw perspectief op de toekomst van de stad. Een perspectief dat past bij de snelle veranderingen die op ons afkomen en waarvan de uitwerkingen nog grotendeels onbekend zijn, dat bovendien als basis kan dienen voor regionale en internationale samenwerking.

Compacte stad

De afgelopen jaren ontwikkelde Amsterdam zich volgens de principes van de compacte stad: verdichting van bestaande gebieden, menging van functies en inzet op een diverse bevolkings-

samenstelling. Ruimte voor groei werd gevonden in oude industrie- en havengebieden en op locaties die vrijkwamen, bijvoorbeeld door verhuizing van grootschalige voorzieningen. Dit vormde een breuk met het verleden waarin iedere groeiperiode gepaard ging met een nieuwe stadsuitleg, en de naoorlogse periode waarin functies (wonen, werken, recreatie, verkeer) sterk werden gescheiden.

Centrale gedachte achter de compacte stad is dat verdichting en functiemenging duurzamer zijn en beter aansluiten bij de behoeften en ontwikkelmogelijkheden van mensen en bedrijven. Compact en intensief bouwen versterkt het draagvlak voor stedelijke functies en zorgt voor een levendige en gevarieerde openbare ruimte. Precies de kwaliteiten die de stad tot een plek van sociale, culturele en economisch uitwisseling maken. Dichte stedelijke ontwikkeling maakt het mogelijk bestaande voorzieningen en infrastructuur – ook nutsvoorzieningen – beter te benutten. Afstanden worden korter, wat leidt tot meer verplaatsingen te voet en met de fiets. In korte tijd is immers een groot aantal arbeidsplaatsen en voorzieningen te bereiken. Door vooral te verdichten rondom haltes en stations wordt het gebruik van het openbaar vervoer gestimuleerd. Beter benutten van bestaand stedelijk gebied betekent bovendien dat we het groen rond de stad niet hoeven te bebouwen.

De Structuurvisie Amsterdam 2040 *Economisch Sterk* en *Duurzaam* verankerde de principes van

verdichting en menging en verbond deze aan een ontwikkelstrategie gericht op de gebieden rondom het centrum, op de zuidflank en langs het waterfront. Het heeft Amsterdam in staat gesteld de groei van de afgelopen jaren op te vangen en droeg in grote mate bij aan het huidige succes van de stad.

Versnelde groei

In de afgelopen tien jaar groeide de stad met ruim 100.000 nieuwe Amsterdammers en nam het aantal arbeidsplaatsen met ruim 90.000 toe. De crisis had hierop geen noemenswaardig effect. Anno 2019 is de stad een magneet voor jonge mensen uit binnen- en buitenland. Buitenlandse migratie is nu verantwoordelijk voor het grootste deel van de bevolkingsgroei. Dit gaat sinds enige jaren gepaard met een hernieuwde trek van Amsterdamse gezinnen naar de regio. Hierdoor verandert de bevolkingssamenstelling. Het maakt Amsterdam in toenemende mate een internationale, relatief jeugdige stad. De concentratie van mensen en werk in en rond de stadskern is geen unieke Amsterdamse ontwikkeling, maar een wereldwijde trend.

Motor van de Nederlandse economie

De grote steden en omliggende metropolitane regio's (Amsterdam, Rotterdam-Den Haag, Utrecht en Eindhoven) zijn voor de economie van Nederland van doorslaggevend belang. Elk van de steden heeft hierin een herkenbare en sterke positie. Amsterdam neemt binnen Nederland een bijzondere plek in en speelt mee op het niveau van andere wereldsteden. De

Amsterdamse metropoolregio is een belangrijke motor van de Nederlandse economie en trekt bedrijven van over de hele wereld. Vooral in de kenniseconomie, op het gebied van tech, de creatieve industrie en life sciences is Amsterdam internationaal toonaangevend. Niet enkel bedrijven op de Zuidas maar ook zzp'ers en startups opereren mondiaal.

Amsterdam is aantrekkelijk voor de kenniseconomie dankzij haar openheid, de internationale bereikbaarheid, de kennisinstellingen en bedrijven, de overzichtelijke grootte, de menselijke maat en een dichtheid van culturele voorzieningen van topniveau. De levendige delen van de stad en de regio bieden uitstekende mogelijkheden tot kennisuitwisseling en interactie. Gecombineerd met het gevarieerde landschap in de nabijheid maakt dit de stad en de metropoolregio een gewilde vestigingsplek voor mensen en bedrijven. Hierdoor ligt de groei van inwoners en arbeidsplaatsen ver boven het landelijk gemiddelde. Dat betekent ook dat de verschillen nationaal toenemen. Tegenover groei binnen de metropolitane regio's staat krimp in een aantal gebieden daarbuiten. Amsterdam heeft hierin een verantwoordelijkheid naar de rest van het land.

Stad onder druk

Steeds meer ondervinden bewoners de schaduwzijden van de aantrekkingskracht van Amsterdam. Dit is met name het geval in het centrum waar het toeristisch en recreatief gebruik in een relatief korte periode enorm zijn toegenomen. Dit leidt tot overlast voor bewoners en verhoudt zich moeizaam tot de

kleinschaligheid en het historische karakter van de binnenstad.

Ook elders in de stad loopt de druk op openbare ruimte en voorzieningen op. Het openbaar vervoer kan op sommige plekken de vraag niet meer aan, fietspaden raken overvol en het ruimtebeslag door rijdende en geparkeerde personenauto's is nauwelijks nog te verantwoorden. Amsterdam was altijd al een dynamische stad, maar het huidige tempo van verandering is uitzonderlijk hoog. Amsterdammers herkennen soms hun buurt niet meer omdat buurtgenoten vertrekken en vertrouwde winkels en cafés verdwijnen.

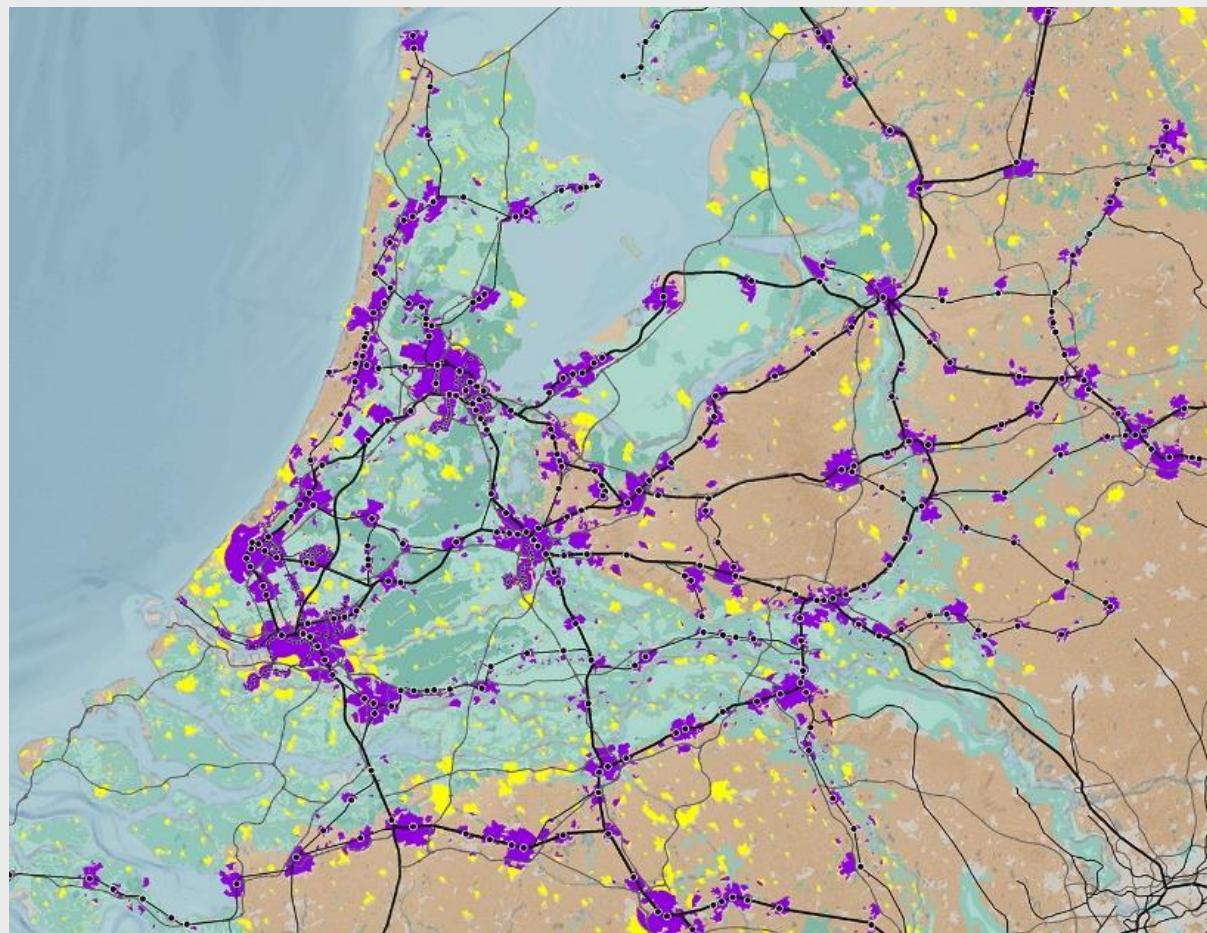
Nieuwe dynamiek

Het gevolg van de populariteit van de stad is ook dat de vastgoedprijzen sterk stijgen. Dit brengt nieuwe dynamiek met zich mee in de vorm van vakantieverhuur, het splitsen van woningen in meerdere wooneenheden en uit- en opbouwen en onderkelderen.

Ook sloop-nieuwbouw komt weer vaker voor. In de bestaande stad veroorzaken deze bouwwerkzaamheden veel overlast.

De intensivering en het veranderend gebruik drijven de vierkantemeterprijzen verder op. Doordat investeerders en beleggers zich op de Amsterdamse woningmarkt hebben gestort komt deze waardestijging steeds minder ten goede aan de mensen die daadwerkelijk in de stad wonen en werken.

De stad biedt mensen kansen op ontwikkeling. Maar de stad kan alleen functioneren als emancipatiemachine als ze toegankelijk is. De stijgende woningprijzen en lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen zijn

Amsterdam onderdeel van stedelijk netwerk

Steden in Nederland vormen een samenhangend netwerk. Deze kaart toont het OV-netwerk van het centrale deel van Nederland. Paarsgekleurd is het stedelijk gebied binnen 10 minuten fietsen van een treinstation en binnen 10 minuten lopen van een lightrailstation.

© Vereniging Deltametropool

Het betreft een uitsnede van de kaart 'Bestaand stedelijk gebied en ov-knooppunten' uit de ontwerp Nationale Omgevingsvisie.

Net als bovengronds wordt het in de ondergrond drukker. Er is ruimte nodig voor nieuwe energienetwerken, afvalsystemen, waterberging en boomwortels. Dit vraagt vooral ook een betere ordening van de ondergrond.

daarom een bedreiging voor de stad als plek van persoonlijke ontwikkeling. Gezinnen en huishoudens met een lager inkomen vinden moeilijk een plek in de stad of vertrekken weer vaker naar de regio. Nieuwe werknemers van Amsterdamse bedrijven kijken voor huisvesting naar de regio of verder daarbuiten. Ook voor sommige bedrijven is het lastiger om ruimte te vinden. Dit hoeft niet altijd problematisch te zijn. Maar het maakt wel dat Amsterdam en de wijde omgeving meer van elkaar afhankelijk worden. Op het gebied van woningbouw, maar ook voor bijvoorbeeld scholing, recreatie en werk.

Schaarse ruimte

Huidige en nieuwe Amsterdammers en straks hun kinderen, zittende en nieuwe bedrijven en bezoekers, ze vragen allemaal ruimte. Daardoor is het vooral voor minder kapitaalkrachtige functies lastiger om ruimte te vinden. Juist veel van die functies zijn cruciaal voor de leefbaarheid en identiteit van de stad. Denk aan kunst en cultuur, kleinschalige productie, buurtwinkels en vooral ook maatschappelijke voorzieningen. Steeds vaker leidt de druk op de ruimte tot conflicterende belangen. Bijvoorbeeld tussen behoud van de cultuurhistorische waarden en het vinden van ruimte voor nieuwe ontwikkeling, tussen de menselijke maat en de noodzaak tot verdichting.

Ook ontstaan vaker inpassingsproblemen bij ontwikkelingen. Bij de verdichting van de stad werd lange tijd gebruikgemaakt van bestaande infrastructuur en voorzieningen en was beperkte uitbreiding van bestaande systemen voldoende. De noodzaak voor meer voorzieningen zoals scholen en nieuwe groengebieden en sport-

voorzieningen wordt inmiddels urgent. Ook komen de grenzen van het elektriciteitsnetwerk, het watersysteem en het verkeerssysteem in zicht. Doordat systemen de laatste jaren intensiever benut worden, is het lastiger om onverwachte pieken op te vangen. Wanneer delen van het netwerk uitvallen (bijvoorbeeld door werkzaamheden of ongevallen) kunnen andere delen van het netwerk dit maar moeilijk compenseren. Ruimte in de ondergrond is nog nauwelijks, wat de invoering van nieuwe systemen en innovaties bemoeilijkt.

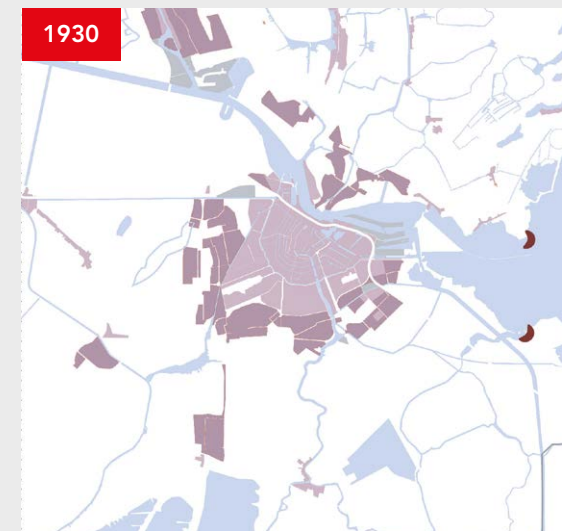
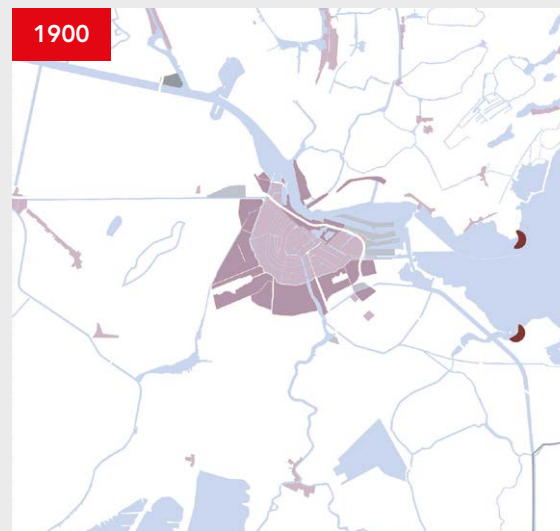
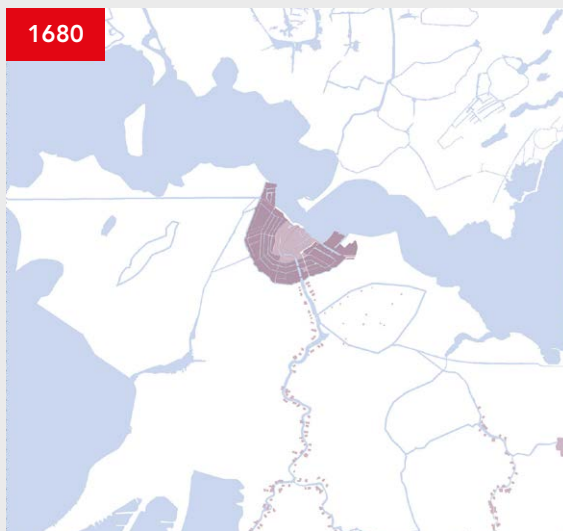
Transities

Dat laatste is juist hard nodig, want naast de groeiopgaven wordt Amsterdam geconfronteerd met transities. Transities zijn grote veranderingen over een langere periode met impact op de economie, het dagelijks leven en op de ruimtelijk verschijningsvorm. Klimaatverandering, de energietransitie, mobiliteitstransitie, de omschakeling naar een circulaire economie, ontwikkeling van technologie en demografische ontwikkelingen zijn voorbeelden. Deze vragen om ingrijpende veranderingen in de infrastructuur, zoals het watersysteem, energiesystemen, de inrichting van verkeerswegen en openbare ruimten en het systeem van afvalinzameling.

De stad moet flexibeler worden om weerbaar te zijn in een veranderend klimaat en om te kunnen gaan met de vele onzekerheden. In plaats van efficiëntie en optimaal benutten zal aanpasbaarheid en ruimte in netwerken en systemen om klappen op te vangen en plek te bieden voor innovaties belangrijker worden. Dit vereist een actieve houding van burgers en

Met meer mensen op een klein oppervlakte samenleven vraagt iets van stadsbewoners. We zijn van elkaar afhankelijk en moeten het samen doen.

bedrijven om te kijken wat je zelf kunt bijdragen en hoe je je kunt organiseren. Zo kunnen ook de eigen straat, het dak en de tuin een rol spelen.

Behoeftte aan nieuw perspectief

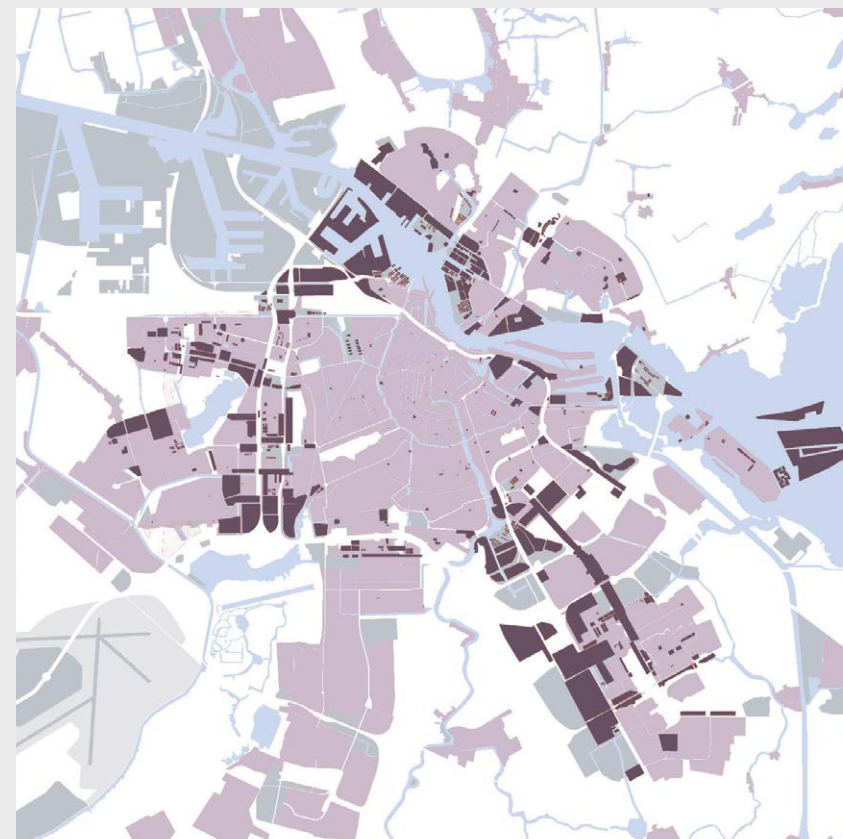
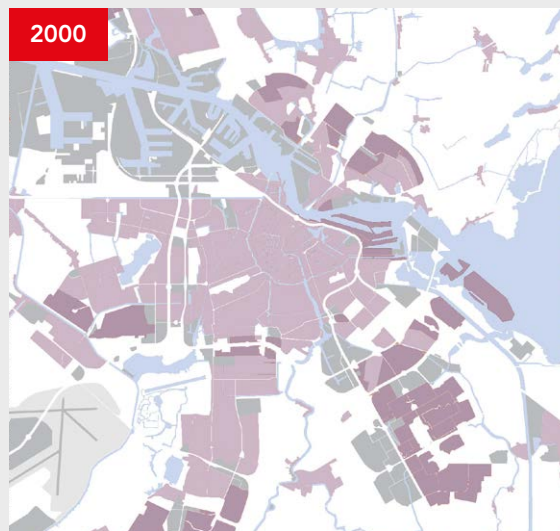
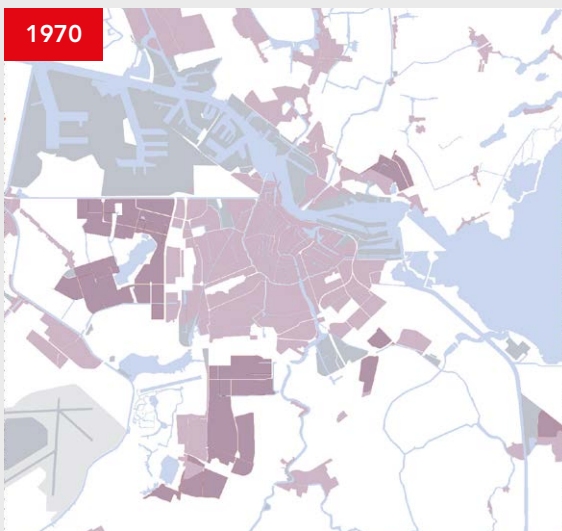
Om te zorgen dat Amsterdam ook voor onze kinderen een veilige en aantrekkelijke plek blijft om te leven, zullen principiële keuzes gemaakt moeten worden. De ontwikkeling van de stad gaat daarmee een nieuwe fase in. Het doortrekken van bestaande ontwikkelingen en bestaande systemen beter benutten is niet meer voldoende. Na uitleg en verdichting van de stad is het zoeken nu naar een lange termijn ontwikkelperspectief op basis waarvan we

keuzes kunnen maken, dat recht doet aan de transitieopgaven en dat rekening houdt met onzekerheden. Een perspectief dat een nieuwe fase in de ontwikkeling van de metropoolregio mogelijk maakt.

Een onzekere toekomst

Langetermijnvisievorming kent vele onzekerheden. De Kredietcrisis, de Brexit en de stormachtige opkomst van de deeleconomie laten zien hoe onvoorspelbaar de wereld is geworden. Geopolitieke ontwikkelingen en het sluiten of juist opzeggen van internationale verdragen tussen natiestaten of steden onderling kunnen bepalend zijn voor de ontwikkeling van de stad.

Beslissingen die voor een belangrijk deel in politiek Den Haag worden genomen ten aanzien van Schiphol, energie-opwekking (inclusief windmolenparken op zee), Greenport en de Internet Exchange, maar ook bijvoorbeeld HSL-verbindingen, zijn van grote invloed op de economische en ruimtelijke ontwikkeling van de regio. Ook de opkomst en neergang van sectoren en individuele bedrijven (start- en scale-ups) kan bepalend zijn voor de ontwikkeling van Amsterdam. Technologische ontwikkeling op bijvoorbeeld het gebied van zelfrijdend vervoer, circulaire economie, waterstof en *the internet of things* kunnen onverwachte mogelijkheden bieden. Amsterdam heeft op al deze ontwikkelingen geen of beperkte invloed maar is hier voor haar toekomst wel in grote mate van afhankelijk.

In het verleden groeide de stad vooral in nieuwe uitleggebieden, de laatste jaren is de ontwikkelopgave hoofdzakelijk binnenstedelijk, donkere delen geven ontwikkelgebieden aan.

Wat leeft er in de stad?

Amsterdammers, belangengroepen, organisaties, bedrijven en de gemeente zijn al in gesprek over de toekomst van de stad en de ontwikkelingen. Hun suggesties sluiten aan bij de voorgaande analyse (en het collegeprogramma) en vormen een startpunt voor het gesprek over de Omgevingsvisie. Een selectie.

- **De druk op de ruimte neemt toe.**

Ook voor functies die voorheen redelijk eenvoudig een plek in de stad konden vinden wordt dit moeilijker. Zo vraagt ondernemersorganisatie ORAM aandacht voor behoud van voldoende ruimte voor werkgelegenheid en met name productieve bedrijvigheid in een verdichtend Amsterdam (rapport *Werken aan een Nieuw Amsterdam*, april 2019). En de Kunstraad vraagt actief plekken aan te bieden voor initiatieven van onderop, zodat in de stad ruimte blijft voor kunst en niet-marktgedreven innovatie (in *De Stad is nooit af*, mei 2017).

- **De druk om te bouwen in het groen neemt toe.**

Dit leidde onder andere tot het manifest *Wij staan voor Amstelland* (december 2017) van de *Stichting Beschermers Amstelland* waarin wordt gepleit voor het behoud van de Amstelscheg in haar huidige vorm. Volgens onder andere *Stichting De Groene Stad* is dit niet voldoende. In haar ogen moet de groei van de stad gekoppeld worden aan een toename van het groen in en om de stad.

- **Amsterdammers ervaren steeds meer drukte, vooral in de binnenstad.**

Als oorzaak wordt gewezen naar het snel groeiende toerisme. Op 16 december 2018 werd onder de noemer De uitverkoop van de Stad gedemonstreerd tegen onder andere het oprukkend toerisme. De Kunstraad (in *De Stad is nooit af*) en Stadforum (*Ruimte voor de Amsterdamse Binnenstad*, juni 2017) stelden voor ruimte te creëren door het aantal parkeerplaatsen sterk te verminderen.

- **De toenemende mobiliteit baart Amsterdammers zorgen.**

Stadforum (juni 2017) bepleitte het terugdringen van de groei van logistiek verkeer door het creëren van cargohubs aan de rand van de stad.

- **Er is aandacht nodig voor de betaalbaarheid van wonen.**

Verschiedende partijen vragen aandacht voor de betaalbaarheid van wonen in Amsterdam. Floor Milikowski vraagt zich in *Van wie is de Stad?* af voor welke groepen mensen de stad eigenlijk nog toegankelijk is nu de prijzen van vastgoed snel stijgen. Het werd het bestverkochte boek over Amsterdam van de afgelopen jaren.

- **De urgentie van maatregelen tegen klimaatverandering wordt breed ervaren.**

Diverse lokale initiatieven geven hier al concreet invulling aan. Op 10 maart 2019 gingen

ruim 40.000 mensen in de zogenaamde Klimaatsmars de straat op om te protesteren voor radicalere klimaatmaatregelen.

- **De ruimte voor sport staat onder druk**

De Sportraad vroeg op 9 januari 2019 aandacht voor voldoende ruimte voor sport in de stad. De raad pleit voor het vasthouden aan de sportnorm en het uitvoeren van het investeringsprogramma.

- **Verschiedende partijen benadrukken het belang van woningbouw.**

Het College van Rijksadviseurs adviseerde de woningbouwopgave zo veel mogelijk te koppelen aan andere opgaven, zoals klimaatadaptatie en versterking van de leefkwaliteit (*Dashboard Verstedelijking*, oktober 2018). Compacte stedelijke ontwikkeling in de nabijheid van bestaande woningen en infrastructuur biedt hiervoor volgens de Rijksadviseurs de grootste kansen. Een groep grote projectontwikkelaars onder aanvoering van de NEPROM agendeerde juist het loslaten van het taboe op bouwen in het groen (brief aan minister Ollongren van Binnenlandse Zaken, mei 2018).

- **Hoogbouw als strategie voor verdere verdichting van de stad stuitte bij bewoners en diverse architecten op verzet.**

De discussie over de Sluisbuurt vormde het begin van een breed gesprek over de wenselijkheid en de vorm van stedelijke verdichting.

Nieuwe collectiviteit en rollen van de overheid

Ook de manier waarop we in 2050 samenleven laat zich moeilijk voorspellen. Enerzijds zien we dat de individualisering uit de jaren negentig van de vorige eeuw doorzet, anderzijds zien we nieuwe vormen van collectiviteit in coöperaties, commons en andere collectieven, en een verschuiving van bezit naar gebruik (deelauto en -fiets). Ook de verhouding tussen overheid, markt en samenleving verandert.

In tijden van onzekerheid en transitie is lokaal zeggenschap des te belangrijker. Dat betekent dat er meer ruimte moet zijn voor de actieve burger. En dat de overheid een partner is die ruimte biedt.

Voor zaken als de energietransitie of regionale bereikbaarheid blijft de overheid eindverantwoordelijk. Ook heeft de gemeente een regierol en een kaderstellende en regulerende taak. Nieuwe ontwikkelingen vragen ook weer om (aanpassing van) regels. Denk aan de sterke groei van het toerisme. De gemeente heeft dus verschillende rollen en probeert aan te sluiten bij de veranderingen in de samenleving en de opgaven die op de stad af komen.

Constanten: groei en regionale integratie

Binnen alle onzekerheid zijn er enkele constanten. Internationaal wijst alles op een continuering van de populariteit van steden. Volgens de VN woont in 2050 tweederde van de wereldbevolking in steden. Aanjager van de groei in westerse steden is de concentratie van werk en opleidingsmogelijkheden in combinatie

met de hoge kwaliteit van leven. Alleen steden zijn in staat in relatieve nabijheid de hoge concentratie aan voorzieningen te bieden waar momenteel behoefte aan is.

De demografische en economische groei van Amsterdam lijkt voorlopig een constante. Zo gaan de bevolkingsprognoses van OIS uit van een gestage groei tot ruim 1,1 miljoen inwoners in 2050. Daarbij moeten we rekening houden met verschillende scenario's, die sterk afhankelijk zijn van hoe de omvang van de migratie zich ontwikkelt. Zeker is dat de bevolkingsontwikkeling slechts beperkt valt te sturen. Juist in de jaren van crisis en stagnerende woningbouw na 2008 groeide de Amsterdamse bevolking sterk, met zo'n 11.000 inwoners per jaar.

Met meer mensen op een klein oppervlakte samenleven vraagt iets van stadsbewoners. We zijn van elkaar afhankelijk en moeten het samen doen. Een besef van gedeelde verantwoordelijkheid voor de publieke ruimte hoort daar bij.

Gevolg van de verdere verstedelijking is onvermijdelijk meer verwevenheid tussen stad en regio. Binnen de Metropoolregio Amsterdam zal de onderlinge afhankelijkheid tussen de gemeenten op het gebied van wonen, werken, recreatie en mobiliteit de komende decennia verder toenemen.

Een betere stad: rechtvaardiger, duurzamer en democratischer

De groei van Amsterdam is geen kortdurende trend. De zorg is dat groei slechts ten dele ten

goede komt aan de stad als geheel. De vraag is daarom hoe we de ontwikkeling van de stad zo begeleiden, dat we een betere stad en metropool worden. Dit vraagt om een fundamenteel gesprek over dat 'beter': welke waarden zijn belangrijk voor Amsterdam en haar omgeving? Dat gesprek wordt al gevoerd (zie kader Wat leeft er in de stad?) en dat zal de komende periode nog intensiever gebeuren.

In het gesprek over de toekomst van de stad zien we een waardenverschuiving richting rechtvaardigheid, duurzaamheid en democratisering. Hoe komen we tot een eerlijke verdeling van de lusten en lasten van het succes en de transitie in de stad? Hoe ontwikkelen de stad en de wereld zich zo dat Amsterdam en regio ook voor de komende generaties een fijne plek is om te leven? En wat is er nodig om Amsterdammers zelf de ontwikkeling van hun fysieke leefomgeving te bepalen en hieraan bij te dragen? De waarden rechtvaardig, duurzaam en democratisch geven kleur aan het gesprek over het wat, waar en hoe van de toekomst van Amsterdam. In het discussiedeel van deze notitie doet de gemeente een voorzet voor dit gesprek.

"Het ziet er naar uit dat ik in Bubbelsstad ga wonen, vol technologie en lekker individueel. Dat kan kloppen, ik denk dat de rol van technologie in de omgeving alleen maar groter wordt. Bubbelsstad is ietwat extreem, maar er zit wel echt een kern van waarheid in."

Leon, Bubbelsstad

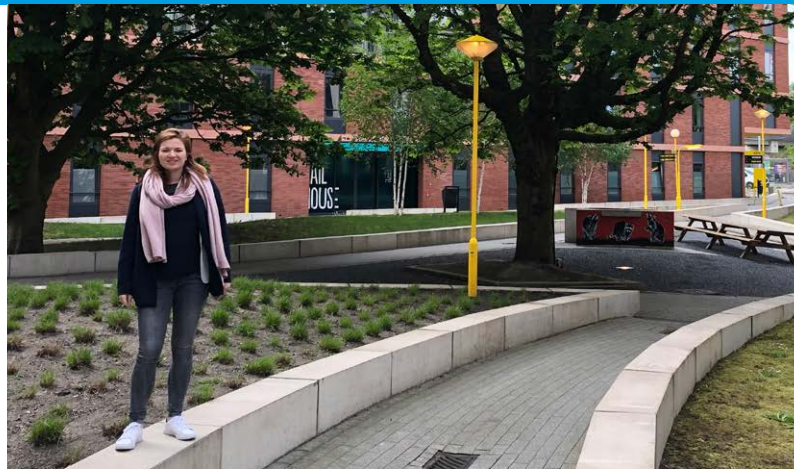
In Bubbelsstad...

- is de samenleving gefragmenteerd
- zijn netwerkknoopen belangrijker dan centra
- is digitaal belangrijker dan fysiek
- verkeert technologie permanent in de testfase
- zijn markt- en lifestylecollectieven leidend

Oefenen met de toekomst

"In Eigenwijk zijn we blij met onze community, we werken samen aan onze toekomst en zorgen voor onze eigen voorzieningen. Zelfvoorzienend zijn vind ik belangrijk. Toch leven we een beetje op ons eigen eiland. We vinden niet altijd aansluiting met andere communities."

Siona, Eigenwijk

In Eigenwijk...

- vormt de eigen wijk het centrum van het dagelijks leven
- is de mens onderdeel van een gemeenschap
- zijn actief bewegen en zelf maken de norm
- bestaan er grote lokale en regionale verschillen
- is bovenlokale afstemming lastig

In Beursplein...

- zijn prestatie, succes en zelfredzaamheid belangrijk
- is technologie dienend aan efficiency
- bestaan grote sociaaleconomische contrasten
- is er veel mobiliteit (met alle mogelijke vervoerwijzen)
- faciliteert de overheid het bedrijfsleven

"Ik word een trotse inwoner van Beursplein! Ik vind een sterke economie in Amsterdam belangrijk, dus dat zit gelukkig goed. Die contrasten en verschillen, vooral tussen arm en rijk, moeten wel worden voorkomen natuurlijk."

Arjati, Beursplein

Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft vier scenario's ontwikkeld: Bubbelstad, Groenrijk, Beursplein en Eigenwijk. Deze scenario's laten zien wat er zou kunnen gebeuren in Nederland. Ze zijn prikkelend, maar ook voorstelbaar. In deze scenario's verschillen niet alleen de ontwikkelingen, maar ook de opvattingen daarover. Daarom bieden ze een goede aanleiding voor het gesprek over welke stad Amsterdam in 2050 wil zijn en met welke onzekerheden we rekening moeten houden.

In Groenrijk ...

- verloopt de groene systeemtransitie top-down
- draait het om planeetpunten en 'niet hebben'
- is er minder keuzevrijheid en een betere leefomgeving
- staan nabijheid, knooppuntontwikkeling, lopen en fietsen centraal
- is technologie dienend aan groene ambities

"Heerlijk om in Groenrijk de schone lucht in te ademen! Ook weet ik dat mijn kinderen opgroeien in een schone wereld, een enorme geruststelling. Voor natuur hoef je niet eens de stad uit door alle parken. Dat kan natuurlijk ook niet, klimaatpunten zijn namelijk zo op."

Rijk, Groenrijk

Samen maken we de stad en de stad maakt jou

2 Procesdeel

Hoe werken we samen aan de toekomst van de stad en hoe komen we tot een Omgevingsvisie Amsterdam 2050?

De opgaven die voortvloeien uit de ontwikkeling van de stad, zoals geschetst in het analysesdeel, vragen om nieuwe antwoorden en werkwijzen. Veel mensen voelen zich verantwoordelijk voor de toekomst van hun buurt, wijk, de stad en de wereld. Ze zoeken naar manieren van samenwerking om dingen voor elkaar te krijgen.

Het traject Omgevingsvisie Amsterdam 2050 sluit aan op die energie in de stad. Door samen te werken met bewoners, instellingen en ondernemers wordt zeggenschap terug gelegd bij de mensen die van de stad afhankelijk zijn. Zeggenschap betekent ook eigenaarschap en het dragen van verantwoordelijkheid. Stedelingen je niet alleen en bouwen aan de toekomst van de stad doen we samen.

De Omgevingsvisie Amsterdam 2050 zal het resultaat zijn van samenwerking en debat. Het zal na vaststelling aanknopingspunten bieden voor nieuwe samenwerking. En het vormt ook een wettelijk kader voor beleid en regelgeving van de gemeente (zie kader De Omgevingswet). Het ontwikkelen van de Omgevingsvisie kent daarom twee hoofddoelen, een inhoudelijk doel en een procesdoel. Deze doelen worden hiernaast toegelicht.

Twee hoofddoelen:

- **Een goed functionerende omgevingsvisie voor Amsterdam**
 - Het verhaal en de verbeelding voor de langetermijnontwikkeling van Amsterdam en haar omgeving
 - Een integraal kader voor gemeentelijk beleid, programma's en projecten in de fysieke leefomgeving en voor regels in het omgevingsplan
 - Een nieuw handelingsperspectief: voorstellen voor werkwijzen, instrumenten en regelgeving, die aansluiten bij de veranderende verhouding tussen overheid, markt en samenleving en die gebruikmaken van de mogelijkheden van nieuwe technologie
- **Een cultuur van samenwerken en debat over de toekomst van Amsterdam**
 - Gezamenlijke verantwoordelijkheid en mede-eigenaarschap van burgers, ondernemers en publieke organisaties bij de toekomst van de stad en metropool Amsterdam
 - Collectieve kennis opbouwen en benutten over wat we nu en in de toekomst nodig hebben om goed te kunnen leven in Amsterdam
 - Zorg voor elkaar, voor de stad en voor de aarde

Deze startnotitie is een uitnodiging van de gemeente Amsterdam aan iedereen die zich betrokken voelt, om samen bij te dragen aan

Door samen te werken met bewoners, instellingen en ondernemers wordt zeggenschap terug gelegd bij de mensen die van de stad afhankelijk zijn.

een cultuur van samenwerken en debat én aan de Omgevingsvisie. We vinden het belangrijk dat de Omgevingsvisie tot stand komt met aandacht voor de veelheid aan perspectieven, ervaringen en emoties van Amsterdammers met verschillende achtergronden.

Samenwerking met Amsterdammers bij het maken van de visie draagt bij aan inzicht in de effecten van situaties en acties op het dagelijks leven van mensen. Ook helpt deze samenwerking bij het formuleren van gemeenschappelijke waarden op basis waarvan we met dilemma's omgaan en keuzes maken.

Democratisering

De Omgevingsvisie ondersteunt de democratiseringsbeweging in Amsterdam. De uitgangspunten en actielijnen voor deze democratiseringsbeweging zijn beschreven in de 'beleidsbrief Democratisering'. Het college van B&W wil de representatieve democratie kracht bij zetten, de uitvoeringskracht vergroten en samenbouwen aan nieuwe, stevige fundamenten voor veel meer eigenaarschap en zeggenschap in buurten, inclusieve participatie en een gezond groeiklimaat voor maatschappelijk initiatief.

De Omgevingsvisie ondersteunt deze democratiseringsbeweging door op zoek te gaan naar een nieuwe manier van stadmaken en door de visie inclusief en participatief tot stand te brengen. In de Omgevingsvisie zal het stadsbestuur en de gemeenteraad haar verantwoordelijkheid nemen als het gaat om strategische keuzes voor de toekomst en tegelijkertijd aanknopingspunten bieden voor initiatieven van Amsterdammers, om bij te dragen aan de toekomst van de stad.

Inclusief, open en organisch werken aan een groeiend verhaal

Er is al veel nagedacht over de toekomst van Amsterdam. Deze startnotitie bouwt daarop voort en kan gezien worden als een eerste stap op weg naar de Omgevingsvisie, een eerste stap in een groeiend verhaal. Elke bijeenkomst in het kader van de Omgevingsvisie levert nieuwe inzichten op. We maken transparant wat welke bijeenkomst oplevert en hoe dit leidt tot aanvulling of aanpassing van het groeiende verhaal. Dit resulteert halverwege 2021 in een Omgevingsvisie die door de gemeenteraad kan worden vastgesteld. Met het traject investeren we in netwerken, in vertrouwen en werkwijzen die ook na vaststelling van de Omgevingsvisie doorwerken.

We werken volgens drie principes aan de visie: inclusief, open en organisch. Deze principes zijn nodig om de twee hoofddoelen te realiseren.

Inclusief

'Inclusief' betekent dat deelnemers met diverse achtergronden met elkaar in gesprek gaan en dat we aandacht hebben voor tegengeluiden en voor belangen van partijen die niet fysiek aan tafel zitten. Hierbij zijn we ons ervan bewust dat de meeste Amsterdammers de huidige 'participatiekanalen' slecht benutten. Met name Amsterdammers met een lager opleidingsniveau of een migratieachtergrond, jongeren en Amsterdammers die minder actief betrokken zijn bij hun buurt en minder vertrouwen hebben in de politiek zijn ondervertegenwoordigd in de plan- en beleidvorming.

“Amsterdammers komen uit verschillende windstreken en uit diverse culturen. Zoals het er nu naar uit ziet zal die diversiteit alleen maar toenemen. Daarom moet culturele diversiteit doorklinken in de nieuwe toekomstvisie voor Amsterdam. Om dat te bereiken moeten vertegenwoordigers van de diverse groeperingen mee bepalen. Het zou een vanzelfsprekende basis moeten zijn bij alle gesprekken en over alle onderwerpen over de toekomst. Dan krijgen we een stad waarin ruimte is voor iedereen en we elkaar blijven uitdagen om de hoogste kwaliteit bereiken.”

Arnaud Kokosky Deforchaux

Artistiek leider Tong Tong Festival, choreograaf, Balinees danser en dansdocent.
En ja, we zijn allemaal Amsterdammers!

Open

'Open' betekent dat we transparant zijn over tussenstappen en resultaten van bijeenkomsten en dat we aansluiten bij lopende initiatieven en netwerken in stad en metropoolregio. We willen dat deelnemers wezenlijk invloed op het proces kunnen uitoefenen. Open betekent ook dat we geïnteresseerd zijn in wat we nog niet weten.

Organisch

'Organisch' betekent dat het proces geleidelijk concreter wordt en vorm krijgt met de ideeën die naar voren komen en doordat we al doende leren.

Hoe het werken aan het groeiende verhaal volgens de drie principes moet nog verder vorm krijgen. Centraal hierbij staat de vraag hoe we met de drie principes het mede-eigenaarschap van Amsterdammers over de toekomst kunnen vergroten. De gemeente ondersteunt het inclusief, open en organisch werken met twee concrete initiatieven: het Atelier der Verbeelding en de Trektocht door de stad. Naast fysieke ontmoetingen maken we ook gebruik van digitale middelen om informatie te ontsluiten en op te halen, meningen te peilen en keuzes aan te scherpen.

Atelier der Verbeelding

Het Atelier der Verbeelding is een inspirerende werkruimte in de stad waar Amsterdammers en andere betrokkenen zich over de toekomst van Amsterdam buigen. De vraag hoe we een betere metropool worden, staat centraal. Het gaat dus over ruimtelijke kwaliteit en over de kwaliteit van leven. Mensen worden aangesproken op hun gemeenschappelijke verantwoor-

delijkheid. Hier zal ook het gesprek gevoerd worden over hoe we invulling geven aan stedenbouwkundige aspecten. Het gaat dan over zaken als hoogbouw, beeldkwaliteit, openbare ruimte, stedelijke samenhang en de relatie met cultuurhistorie. Cultuurhistorie en beeldende kunst kunnen helpen om het gesprek op een goede manier aan te gaan. Het atelier biedt letterlijk ruimte voor verbeelding, maar ook voor dialoog, inspiratie en reflectie. Iedereen is welkom: bewoners, ondernemers, wetenschappers, kunstenaars, ambtenaren en stadmakers. In het atelier vinden werksessies plaats en er worden opties en tussentijdse resultaten besproken. Tegelijkertijd is het een expositieruimte, waarin ook de voortgang van de Omgevingsvisie zichtbaar wordt gemaakt. Het atelier krijgt een vaste locatie voor twee jaar op een goed toegankelijk, centrale plek in de stad.

Trektocht door de stad

We gaan er op uit en zoeken de aansluiting bij initiatieven en netwerken die bijdragen aan de toekomst van Amsterdam. Er is een sterke beweging van (bottom-up) betrokkenheid bij de toekomst van de buurt, stad en wereld. Deze betrokken, veelzijdige beweging weet zich steeds beter, breder en inclusiever te organiseren. Voorbeelden hiervan zijn de Stadmakerscoöperatie, het Ma.ak020 collectief, de Jongerenraden van de Kinderombudsman, het WeMakeTheCity-festival, de Bewonersacademie, de vrouwen-netwerken uit de Stadsdelen, het Participatieplatform 'De Werkende Stad' van ORAM en het project Amsterdam Spreekt. Daarnaast zijn er vele bewonersorganisaties, actiegroepen, kunstenaarsverenigingen en woon- en

energiecoöperaties. Wij gaan in gesprek over wat mensen bezighoudt en koppelen dit aan vraagstukken die in deze startnotitie worden geagendeerd. De agenda voor, en de conclusies van, deze trektocht door de stad zullen digitaal ontsloten worden.

In dialoog met de stad: verkennende gesprekken

Met de vaststelling van deze startnotitie krijgt dit traject een formele start. De afgelopen maanden zijn gesprekken en samenwerkingsverbanden gestart, bijvoorbeeld met Ma.ak020, de Kinderombudsman, het project Amsterdam Spreekt en met (inter)regionale organisaties.

In aanwezigheid van wethouder Van Doorninck (Ruimtelijke Ordening) vinden elke zes weken verkennende stadsgesprekken plaats in het kader van de Omgevingsvisie. Dit zijn informele gesprekken op verschillende locaties, waarin de belangrijkste thema's van het leven in de stad aan bod komen – nu en in de toekomst. De deelnemers zijn representatief voor de diversiteit aan Amsterdammers en belangen.

In de eerste helft van 2019 hebben vier stadsgesprekken plaatsgevonden. De verslagen kunnen worden opgevraagd via het email adres omgevingsvisie@amsterdam.nl

Verkendend stadsgesprek 1

Het eerste gesprek was met sleutelfiguren in de Amsterdamse stadmakersbeweging. Het ging over vraagstukken als waardecreatie en collectieve intelligentie (hoe dit te organiseren?). De aard van gesprek was een informele expertmeeting met deelnemers buiten de gemeentelijke organisatie. Een conclusie uit dit gesprek was de oproep om als gemeente vooral niet het wiel opnieuw uit te vinden en aan te sluiten bij wat al gebeurt in de stad.

Verkendend stadsgesprek 2

Deze bijeenkomst was met jongerenwerkers in Nieuw West. De bijeenkomst ging over hoe jongeren de kansen en belemmeringen ervaren op woning- en arbeidsmarkt. De vraag was hoe de Omgevingsvisie een rol kan in spelen in deze thematiek. Dit was een open bijeenkomst in buurthuis Casa Sofia, Nieuw-West. Tijdens dit gesprek kwam naar voren dat jongeren niet of nauwelijks betrokken zijn bij plan- en beleidvorming, en dat in Nieuw-West veel jongeren worstelen om een woning of werk te krijgen.

Verkendend stadsgesprek 3

Met vrouwennetwerken uit Stadsdeel West spraken wij over hoe zij de snel veranderende stad ervaren. Hun buurten worden mooier en veiliger, maar tegelijkertijd wordt Amsterdam duurder en vragen zij zich af of hun kinderen hier toekomst hebben. De waarde van levend groen in de stad en de mogelijkheden voor ontmoeting en verbinding waren andere thema's. Uit dit gesprek ontstond ook het gedachtenexperiment over hoe de stad eruit zou zien als deze alleen door vrouwen zou zijn ontworpen.

Verkendend stadsgesprek 4

Dit stadsgesprek organiseerden wij samen met Ma.ak020, een coalitie van acht bewonersinitiatieven en sociale ondernemers die zich actief inzet voor de veranderopgave door actief mee te praten over beleid en uitvoering. Een instrument daarbij zijn de Ma.aktafels. Aan tafel zitten mensen uit diverse organisaties, bedrijven en instellingen die gezamenlijk basisprincipes, voorwaarden en afspraken formuleren voor het Maatschappelijk Akkoord. Tijdens dit stadsgesprek oefenden we met twee Ma.aktafels als inspiratie voor de Omgevingsvisie over inclusief beleid maken en toegang tot netwerk & middelen.

Fases en tussenproducten

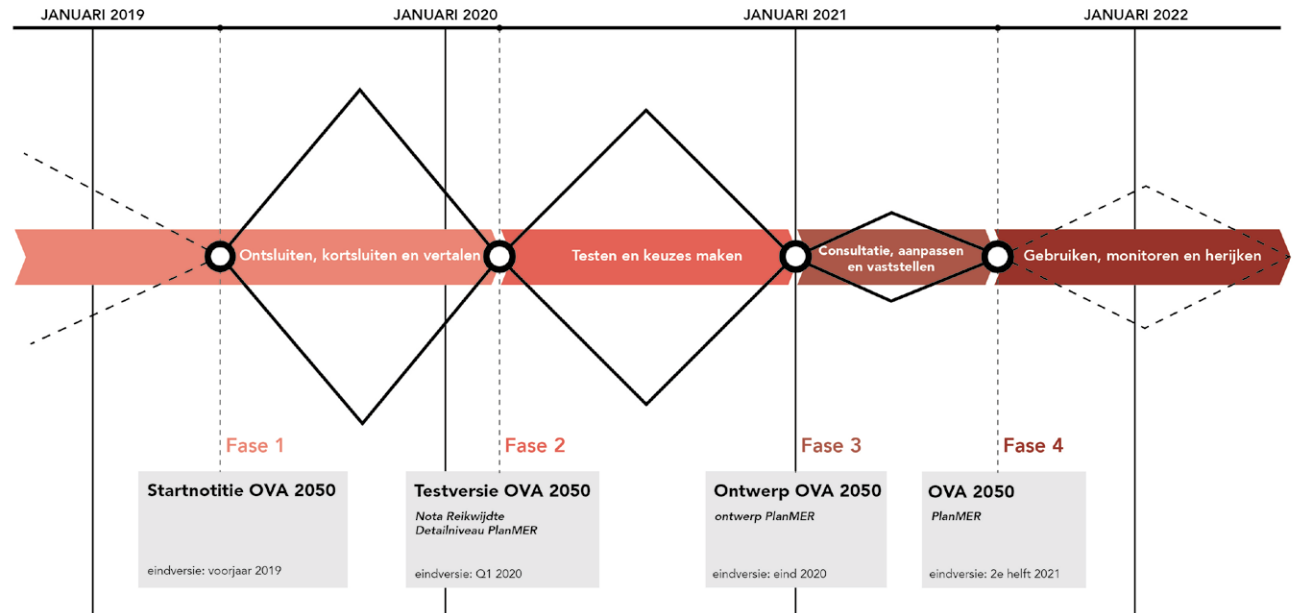
De komende tweeënhalf jaar werken we in drie fases. Deze worden afgesloten met een tussenproduct. En tijdens de verschillende fases wordt een (verplichte) milieueffectrapportage-procedure doorlopen (zie kader PlanMER). Fase drie eindigt met de vaststelling van de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. Daarna begint fase vier: het nieuwe 'normaal', waarin het gesprek over de toekomst van Amsterdam doorgaat en waarin we periodiek de doorwerking van de Omgevingsvisie tegen het licht houden in relatie tot trends en ontwikkelingen - en waar nodig besluiten heroverwegen. In alle fases is sprake van divergeren en convergeren. In de eerste fases gaat dat divergeren verder dan in de daaropvolgende fases.

Fase 1: Ontsluiten, kortsluiten en vertalen

Fase 2: Testen en keuzes maken

Fase 3: Consulteren, aanpassen en vaststellen

Fase 4: Gebruiken, monitoren en herijken

Fase 1 (2019)

Deze startnotitie vormt de aftrap van Fase 1 en de afsluiting van de voorbereidende fase. We beginnen niet bij nul. Er wordt al op verschillende plekken over de toekomst van Amsterdam nagedacht, in de stad, in de regio en in de gemeentelijke organisatie. In 2019 ontsluiten we kennis, met als resultaat een tussenproduct met verschillende ontwikkelopties. We beginnen met het in kaart brengen van en verbinding leggen met initiatieven en organisaties die bezig zijn met de toekomst van Amsterdam. Deze fase wordt afgesloten met een tussenproduct. Werktitel: Testversie Omgevingsvisie Amsterdam 2050. In deze fase zal ook een Nota Reikwijdte en Detailniveau voor de Milieueffectrapportage (MER) worden opgesteld.

Fase 2 (2020)

In Fase 2 worden de verschillende ontwikkelopties verder verkend en bediscussieerd. In de op te stellen MER worden de effecten van deze ontwikkelopties in beeld gebracht. In deze fase wordt ook de visie op hoofdlijnen uit de eerste fase getest in gebiedsontwikkeling en beleidsvernieuwing. Deze fase wordt afgesloten met een ontwerp Omgevingsvisie Amsterdam 2050.

Fase 3 (2021)

In Fase 3 ligt de nadruk op de consultatie over het ontwerp Omgevingsvisie Amsterdam 2050 en op basis daarvan aanpassen en ter vaststelling aanbieden aan de gemeenteraad. Dit leidt tot een eerste vastgestelde omgevingsvisie voor de gemeente Amsterdam.

Fase 4 (2022 en verder)

Fase 4 is het nieuwe 'normaal', waarin het toekomstgericht samen stadmaken en de regionale samenwerking een impuls hebben gekregen en we werken met de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 als richtinggevend, integraal kader. Periodiek wordt de Omgevingsvisie in de gemeenteraad geëvalueerd, en zo nodig op onderdelen herijkt.

PlanMER

In een milieueffectrapport (MER) worden de gevolgen van een project of plan voor het milieu en andere aspecten in beeld gebracht. Een planMER is verplicht bij het maken van een omgevingsvisie. Tijdens het traject OVA2050 gebruiken wij de planMER om het keuzeproces te structureren: in samenhang met de tussenproducten voor de Omgevingsvisie ontwikkelen we de tussenproducten voor de planMER. Zo wordt het ontwikkelen van de 'Testversie Omgevingsvisie' gekoppeld aan het maken van een nota Reikwijdte en Detailniveau voor de planMER.

Het maken van de planMER helpt het keuzeproces te structureren en is belangrijke input voor de besluitvorming. We nemen daarbij de leerervaringen mee van recente MER-trajecten, zoals dat voor Haven-Stad. In deze MER is gebruikgemaakt van innovatieve methoden: een leefomgevingsfoto, een spelregelkader, dashboards en een dynamisch monitoringssysteem.

Samenhang met andere beleidstrajecten

Het traject Omgevingsvisie Amsterdam 2050 hangt nauw samen met andere beleidstrajecten. Die kunnen gebiedsgericht, thematisch of regionaal zijn. Parallel werkt Amsterdam onder andere aan Agenda Autoluw, Routekaart Klimaatneutraal, Strategie Amsterdam Circulair, Strategische Huisvestingsplannen voor bijvoorbeeld sport, Gebiedsagenda's voor de verschillende gebieden in de stad, Regionale Energiestrategie, Verstedelijkingsstrategie MRA 2050, Schaalsprong Stedelijke Mobiliteit 2050, Binnenstadsvisie, Nota Duurzaam Landschap en Stedelijke Groenvisie. Rond deze trajecten zullen de komende periode besluiten worden genomen die eerder plaatsvinden dan die van de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. We organiseren inhoudelijke afstemming tussen deze trajecten zodat werkendeweg de inzichten uit deze trajecten landen in het verhaal van de Omgevingsvisie en andersom.

De omgevingswet

De nieuwe omgevingswet betekent een nieuwe wettelijke context: een grote verandering in de regelgeving en het beleid voor de fysieke leefomgeving. Met de wet, die naar verwachting in 2021 in werking treedt, wordt het bestaande stelsel van ruimtelijke regels volledig herzien.

Doelen:

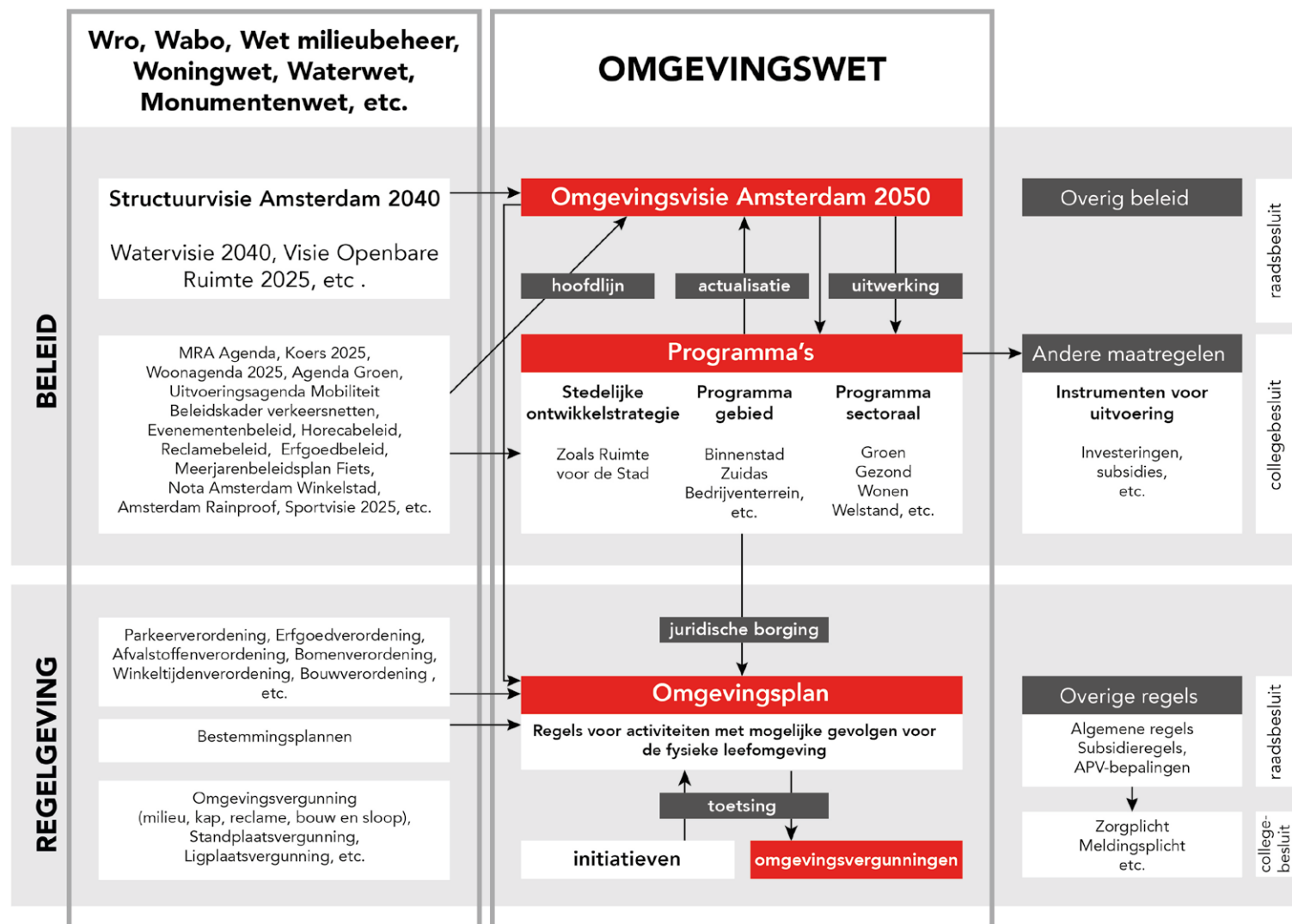
- Meer ruimte om lokaal besluiten te nemen;
- Beter inzicht in wat op bepaalde plekken wel en niet mag;
- Snellere en uitvoerbare besluitvorming;
- Meer samenhang in beleid, besluitvorming en regelgeving.

De omgevingswet betekent ook een decentralisatie van verantwoordelijkheden van Rijk naar gemeenten. Daarmee krijgt Amsterdam de mogelijkheid om zelf invulling te geven aan deze doelen. Ook is er een sterke stimulans om de samenwerking tussen overheden te verbeteren bij het uitvoeren van gezamenlijke opgaven, omdat zowel Rijk, provincies als gemeenten een omgevingsvisie opstellen voor hun grondgebied.

Een omgevingsvisie is bindend voor de overheid die haar opstelt, heeft betrekking op het grondgebied van die overheid en moet integraal zijn: alle aspecten van de fysieke leefomgeving worden in samenhang gezien (energie, groen, water, flora en fauna, wonen, economie, milieu, gezondheid, luchtkwaliteit, bodem, fysieke veiligheid, cultuurhistorie, klimaatadaptatie, gemengde wijken, ruimte voor sociale voorzieningen en ontmoeting).

Samenwerking met Weesp

Op 1 juni 2019 wordt de gemeente Weesp ambtelijk samengevoegd met Amsterdam; op termijn volgt de bestuurlijke fusie. De omgevingsvisie voor Weesp wordt daarom nog door de gemeenteraad van Weesp vastgesteld. Amsterdam en Weesp overleggen over de praktische uitwerking.

Het schema laat zien hoe we overgaan van een bestaande situatie (links) naar een toekomstige situatie (midden). De bestaande situatie kent een grote hoeveelheid visies, agenda's, beleidsplannen, bestemmingsplannen en verordeningen. In de toekomstige situatie zijn de instrumenten van de Omgevingswet structurerend: de omgevingsvisie, programma's en het omgevingsplan.

Kernopgaven geven richting aan het gesprek over de toekomst van de stad

3

Discussiedeel

Waar gaat het gesprek over de toekomst van de stad in ieder geval over?

De ontwikkeling van de stad en de transitie die op ons afkomen vragen om een nieuwe toekomstvisie voor Amsterdam. Deze visie vindt zijn neerslag in de Omgevingsvisie Amsterdam 2050. De maatschappelijke discussie is verschoven naar aandacht voor rechtvaardigheid, duurzaamheid en democratisering. De wijze waarop in de Omgevingsvisie aan deze waarden invulling wordt gegeven is de komende maanden onderwerp van gesprek met Amsterdammers, belangenorganisaties, bedrijven en medeoverheden.

In dit derde deel leest u ons voorstel voor dit gesprek aan de hand van de vragen wat, waar en hoe. Wat zijn de kernopgaven waarover we het moeten hebben om richting te geven aan de toekomst van de stad, waar is de noodzaak hoog en de ruimte beschikbaar om deze opgaven uit te voeren, en hoe doen we dat? Zowel het wat, het waar als het hoe stellen ons voor pittige dilemma's. Deze startnotitie agendeert deze dilemma's en opent daarmee het gesprek.

**Wat:
in wat voor stad
willen we leven?**

Belangrijkste vraag is in wat voor stad we in 2050 willen leven. Tot wat voor metropool zal Amsterdam zich ontwikkelen? Willen we ons qua economisch kracht meten met internationale concurrenten, of willen we in heel andere lijstjes staan met heel andere steden? Internationalisering is een autonome trend, maar hoe verhouden we ons ertoe en op welke wijze kunnen we sturen op de effecten? Hoe komen we tot een inclusieve groei van de stad. De keuzes die we als stad maken hebben effect op de regio, en omgekeerd. De metropool Amsterdam strekt zich uit van Zandvoort tot Lelystad en van de Beemster tot aan Uithoorn. We zullen gezamenlijk onze positie moeten bepalen ten aanzien van de ingrijpende transitie die op ons af komt: klimaat en energie, technologie, economie en verkeer en vervoer, de veranderende bevolkingssamenstelling. Deels is hierin te sturen, voor een groot deel zijn ze onvermijdelijk. Conflicterende belangen maken lastige keuzes noodzakelijk. Om het gesprek over het 'wat' te structureren benoemen we vijf kernopgaven.

Kernopgave

Amsterdam klimaatbestendig en klimaatneutraal

Amsterdam ligt op een kwetsbare plek. Dat gegeven maakt de stad vatbaar voor de gevolgen van klimaatverandering: extremere pieken in hitte en droogte, extremere neerslag, zeespiegelstijging en bodemdaling. Het klimaatbestendig maken van de bestaande stad vraagt om meer ruimte voor bijvoorbeeld waterberging en verkoelend groen bij de toekomstige ontwikkeling van de stad. Iedere druppel telt. Dus ook het vergroenen van straten en ontsteden van tuinen draagt bij.

Amsterdam neemt lokaal zijn verantwoordelijkheid bij het werken aan een duurzame wereld. Dit betekent dat energie en warmte op andere, duurzamere manieren moeten worden opgewekt. Het vraagt om een enorme opwaardering en een andere inrichting van het energie- en warmtenetwerk. Vast staat dat de energietransitie effecten zal hebben op het dagelijks leven van mensen en een claim legt op de ruimte in de stad en de regio, zowel boven als onder de grond. Het vergt betrokkenheid en verandering van gedrag. We moeten de consequenties van hoe we nu produceren, wat we consumeren, hoe we ons verplaatsen en hoe we onze goederen vervoeren onder ogen zien en daar een duurzaam perspectief tegenover zetten.

Het terugdringen van vervuilende mobiliteit, zoals benzine- en diesellovertuigen, en inzetten op schone (emissievrije) mobiliteit, draagt zowel bij aan de klimaatdoelstellingen als aan een schonere lucht voor alle Amsterdammers. Op lokaal niveau kan de energietransitie ook een negatief effect hebben op de leefomgeving. De uitdaging is om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan doen in de energietransitie en dat de kosten en kansen rechtvaardig verdeeld worden.

“Het vertrouwen dat anderen het milieu gaan redden is onze grootste dreiging. Daarom zijn we met bewoners energiecoöperatie Zuiderlicht gestart. Met leningen van leden en het duurzaamheidsfonds investeren we in lokale energieprojecten. We beginnen dicht bij huis, bij de school van onze kinderen, de sporthal om de hoek en verder. Zo dragen we samen bij aan meer duurzame energie en schone longen.”

Yolanda Sikking
voorzitter energie coöperatie Zuiderlicht

Kernopgave

Amsterdam inclusief en betaalbaar

Amsterdam wil een stad zijn waar iedereen gelijke kansen krijgt en de vrijheid heeft om vorm te geven aan de eigen toekomst. Amsterdam houdt vast aan de inzet op vooral sociale en middeldure huurwoningen. Hiermee wordt gewaarborgd dat er ook voor mensen met een lager en modaal inkomen een plek blijft in Amsterdam. Naast de betaalbaarheid staat ook een hoge kwaliteit van de woningen voorop. De stad wil voldoende grotere woningen, die duurzaam zijn en van een hoge architectonische kwaliteit.

Amsterdam is veel meer dan alleen een woonstad. Steeds meer mensen zijn van de stad afhankelijk. Als plek voor werk en scholing, omdat het sociale leven zich er afspeelt, omdat de stad kansen biedt voor persoonlijke ontwikkeling. Dit betekent dat de we voldoende ruimte bieden voor bijvoorbeeld zorg, sport en onderwijs en dat we moeten nadenken over nieuwe culturele en recreatieve voorzieningen. Amsterdam vervult daarin voor inwoners van de regio en vaak ver daarbuiten een belangrijke rol. Inclusiviteit betekent ook de stad toegankelijk houden en maken voor ouderen en minder validen. Dat vraagt iets van de inrichting van de openbare ruimte en de nabijheid van voorzieningen en is daarmee verweven met de kernopgave 'Amsterdam leefbaar en bereikbaar'.

“Jongeren zijn belangrijk voor de toekomst van de stad. Zij willen graag in Amsterdam blijven wonen, maar de woningen zijn te duur en de wachtlijsten te lang. Er moet echt iets veranderen. Ik denk dat er een gemeentelijk woonbedrijf moet komen om de problemen op te lossen. Kijk bijvoorbeeld naar Singapore hoe ze daar betaalbare woningen maken voor iedereen. Het laat zien dat het anders kan.”

Saber El Majdoubi
Jongeren Coach

Kernopgave

Amsterdam leefbaar en bereikbaar

De groei van de stad is de afgelopen jaren een aanjager geweest voor nieuwe kwaliteit in de openbare ruimte. Straten, pleinen en parken worden drukker en gevarieerder gebruikt. Amsterdam is er aantrekkelijker van geworden, maar drukker gebruik leidt ook tot een grotere opgave in beheer, onderhoud en exploitatie. Het op peil houden en wegwerken van achterstanden in beheer van wegen, kades en bruggen, groen en water heeft prioriteit. Hetzelfde geldt voor de netwerken in de ondergrond, zoals die voor drinkwater en riolering. De drukte in de stad staat op gespannen voet met de leefbaarheid. Dit geldt met name voor kwetsbare groepen. Ook kinderen, ouderen en mensen met een beperking moeten thuis zijn in de stad. Veilige en herkenbare routes naar scholen, speelplekken en zorgvoorzieningen vlakbij de woning zijn een voorwaarde. Verdichting van de stad moet hand in hand gaan met het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte en de voorzieningen. Het verder autoluw maken van de stad draagt daaraan bij.

Het aantal verplaatsingen binnen Amsterdam en vanuit de regio zal de komende jaren flink toenemen. Deze groei, in combinatie met toenemende druk op de ruimte, vraagt om een schaa sprong in het openbaar vervoer in combinatie met een verstedelijkingsstrategie. Als het gaat om reizen tussen Amsterdam en de directe buurgemeenten biedt de opkomst e-bike veel mogelijkheden. De fietsinfrastructuur is in de regio van een hoog niveau, maar kan nog beter. Cruciaal in het mobiliteitssysteem van de toekomst zijn efficiënte overstappunten (hubs) voor auto, trein en regiobus op fiets, tram en metro. Deze hubs worden steeds meer onderdeel van het stedelijk netwerk met ontmoetingsplekken en ruimte voor wonen, winkels, werken en voorzieningen. Het ontwerpen en realiseren van efficiënte en aantrekkelijke overstaphubs is een grote uitdaging voor de toekomst.

"Amsterdam is een stad die kansen biedt. Ik werk bij een patisserie in de binnenstad. Wij hebben profijt van de drukte, maar ik heb er ook last van als ik vanuit Noord met de pont hiernaartoe kom. Ik maak me er wel een beetje zorgen over als het nog drukker wordt, of de stad dan nog wel bereikbaar blijft. Er is meer ruimte voor fietsers nodig. En die brug over het IJ, moet er snel komen."

Sarah Kim Lashley
Medewerkster Patisserie Holtkamp

Kernopgave

Amsterdam economisch vitaal en circulair

De huidige kracht van de Amsterdamse economie biedt geen zekerheid voor de toekomst. Vitaliteit vraagt ook alertheid en aanpassingsvermogen. De kenniseconomie is in Amsterdam steeds belangrijker en vraagt meer ruimte. Voor bedrijven in de kenniseconomie zijn onderscheidende, stedelijke locaties op goed bereikbare plekken nodig. Bedrijven en veel stadsbewoners maken onderdeel uit van internationale netwerken. Die internationalisering zet de stad en de samenleving ook onder druk. De vraag naar hoe we ons verhouden tot de internationalisering hangt ook samen met de toekomst van Schiphol. De luchthaven draagt bij aan de werkgelegenheid in de stad en de regio, maar zorgt ook voor uitdagingen ten aanzien van lucht, geluid, bereikbaarheid en woningbouw.

De transformatie van monofunctionele bedrijventerreinen naar gemengde woonwerkmilieus versterkt de stad. Maar voor extensieve en productieve bedrijvigheid is minder plek binnen de gemeente Amsterdam. Omliggende gemeenten zitten er lang niet altijd op te wachten. Tegelijkertijd verandert de economie. In plaats van lineair worden processen circulair. In een circulaire stad zijn de grondstofstromen van voedsel, biomassa, consumentengoederen en bouwmaterialen zoveel mogelijk gesloten. Dat vraagt om veranderingen in de bouw, in de voedselketen en in de afvalverwerking. En het vraagt om ruimte. We moeten bedenken hoe we die ruimte vraag afwegen, bijvoorbeeld ten opzichte van niet-circulaire bedrijven. Veiligheid is hierbij een belangrijke factor. Dit vraagstuk speelt sterk in de haven, die zich kan ontwikkelen als draaischijf voor duurzame energie en grondstoffen en de circulaire economie.

Ondanks de economische voorspoed zijn er concentraties van werkloosheid en armoede in de stad. En er is een mismatch op de arbeidsmarkt. Want tegelijk zijn er tekorten aan personeel, bijvoorbeeld in het onderwijs en in de zorg. Die tekorten zijn in Amsterdam extra problematisch door de stijgende woonlasten. Hoe kunnen middelbaar- en laagopgeleide Amsterdammers meeprofiteren van de economische ontwikkeling? De omschakeling naar een circulaire economie biedt hier nog volop kansen. Het vraagt wel een integraal perspectief op de sociale, economische en ruimtelijke ontwikkeling van Amsterdam.

“We moeten leren hoe we sterke commons creëren tussen burgers, overheid, en bedrijfsleven die als nieuwwetijdse nutsvoorzieningen een duurzame en sociale economie kunnen realiseren.”

Dr. Thieu Besselink
Oprichter Townmaking Institute

Kernopgave

Amsterdam gezond en veilig

Compacte ontwikkeling maakt de stad gezonder. Nabijheid van werk en voorzieningen zoals scholen maakt het voor mensen mogelijk de auto te laten staan en te lopen of te kiezen voor de fiets. Een beweegvriendelijke inrichting van de leefomgeving draagt daar verder aan bij. Dat geldt ook voor de inzet op schone (emissievrije) mobiliteit, die zorgt voor een betere luchtkwaliteit. Groen is onmisbaar voor een leefbare en gezonde stad. Rond de stad liggen nog heel veel slecht gebruikte groengebieden. We gaan op zoek naar manieren om de gebruiksmogelijkheden van dit groen te vergroten. Dat zal hand in hand moeten gaan met het vergroten van de biodiversiteit. Ook onderzoeken we slimme combinaties met ruimtelijke ontwikkeling en klimaatadaptatie.

Waar meer mensen samenkomen is de potentiële impact van ongelukken groter. Verdichting en het combineren van functies vraagt ook om een risicoanalyse. Toenemende mobiliteit leidt, met name langs snel- en hoofdwegen, nog altijd tot verslechtering van de luchtkwaliteit. Bij verdichting van de stad moet dus gekeken worden hoe om te gaan met de negatieve effecten wat betreft luchtkwaliteit, geluidsbelasting en omgevingsveiligheid.

We zullen onze vitale infrastructuur bestendiger moeten maken voor calamiteiten. In een metropoolregio die voor een belangrijk deel onder het zeeniveau ligt, is waterveiligheid een groot goed. Dit is deels een regionale opgave. Compacte stedelijke ontwikkeling zorgt dat de landschappen rond de stad open blijven. Maar door de groei van de stad neemt tegelijkertijd de druk vanuit recreatie, regionale voedselproductie, energie en ander functies op het landschap toe. Ruimte voor deze functies kan hand in hand gaan met een andere vorm van landschapsbeheer en -gebruik, waarbij meer dan nu ruimte is voor het bergen van water, waarmee verdere bodemdaling kan worden tegengegaan.

“Gezond en veilig, zijn belangrijke pijlers voor ons welbevinden. Een ouderwets woord dat voor mij precies de snaar raakt voor de toekomst. Behoud en verbetering van ons welbevinden slaagt vanuit een holistische aanpak, samen met mensen die in onze stad en regio werken, wonen, leven, of er als bezoeker komen. Denk simpelweg vanuit wat mensen nodig hebben voor hun welbevinden. En daar hoort afhankelijk van de ‘behoeften’ van mensen, dieren, bomen, planten, water steeds weer een andere mix van functies bij.”

Jeanet van Antwerpen
directeur SADC (Schiphol area development company)

“Als ik droom over Amsterdam in 2050 dan zie ik een stad waar ongeacht je achtergrond gelijke kansen hebt en waar het niet uitmaakt of je bijvoorbeeld binnen of buiten de ring woont. Kinderen die nu geboren worden hebben de mogelijkheid om net als hun ouders te kunnen wonen in wijken waar zij verbonden mee zijn en worden niet de stad uitgedreven. Gelijke kansen voor iedereen, ongeacht waar je in Amsterdam woont!”

Fatimzahra Baba
founder & inspirator

Waar: gebiedsgerichte opgaven en ontwikkelrichtingen

Naast het wat is de tweede vraag die de Omgevingsvisie moet beantwoorden waar we ruimte vinden voor ontwikkeling en waar vanuit de gebieden de grote opgaven liggen en hoe stedelijke opgaven in de verschillende stadsdelen landen.

De druk op de ruimte betekent dat we niet overall in de stad in gelijke mate aan alles plek kunnen bieden. Schaarste ruimte dwingt tot het maken van soms lastige keuzes. In de stadsdelen en buurten is het zaak om afwegingen zo te maken dat de kwaliteit van leven hoog blijft. Dat vraagt in het centrum om heel andere maatregelen dan aan de randen van de stad. Naast het verstandig omgaan met bestaande ruimte zullen we ook op zoek moeten naar nieuwe ruimte voor wonen, werken, voorzieningen en groen. Ook is dringend behoefte aan uitbreiding van bestaande en nieuwe netwerken voor verkeer, energie, grondstoffen en afval. We zullen gezamenlijk bepalen hoe we hier invulling aan geven. De zoektocht naar nieuwe ontwikkellocaties voor wonen en werken zal in afstemming met de regio plaatsvinden. Hetzelfde geldt voor plek voor energieopwekking, grondstoffen verwerking, stadsdistributie, waterberging en de inrichting van het verkeerssysteem. Stad en regio hebben elkaar meer dan ooit nodig om een duurzame en verantwoorde groei te garanderen.

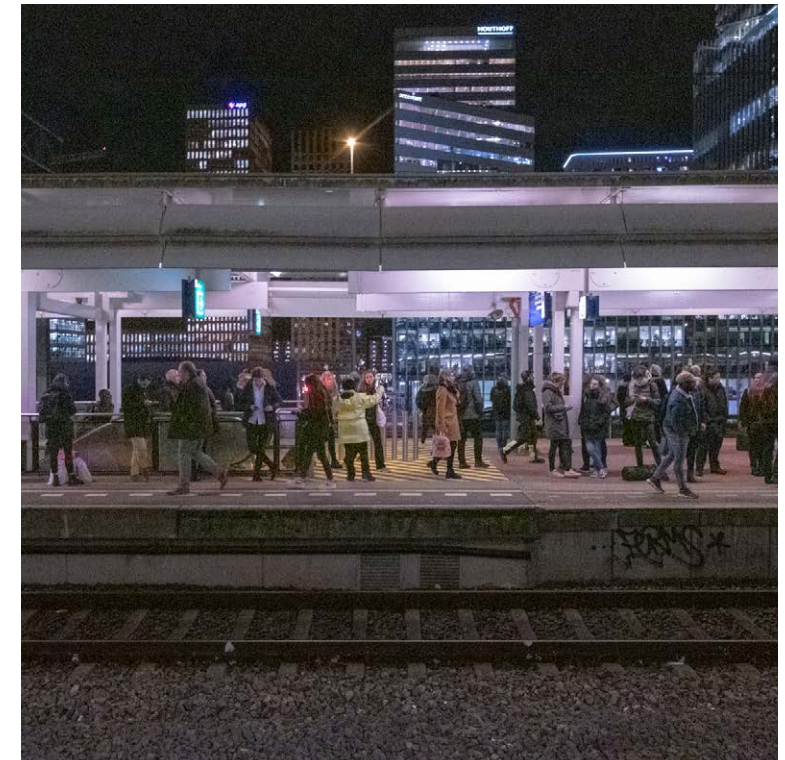
Opgaven vanuit de gebieden

In verschillende delen van de stad spelen heel andere opgaven. In Geuzenveld wordt niet alleen ander beleid gevraagd dan in de Leidsebuurt, de rol van de overheid is er ook anders. We gaan de komende jaren op zoek naar interessante koppelingen tussen de stadsbrede opgaven en de wensen en behoeften in de buurten. De groei van het aantal bezoekers speelt vooral in de Amsterdamse binnenstad en enkele buurten daar direct omheen. In de zone direct rondom het centrum, rond de A10 en het IJ ligt een grote ontwikkelopgave, terwijl in de naoorlogse gebieden buiten de ring stadsbeheer juist veel aandacht vraagt. Deze laatstgenoemde stadsdelen hebben de afgelopen periode in ook in veel mindere mate te maken gehad met stijgende vastgoedprijzen, drukte en verdringing. Hier is de opgave meer sociaal.

Omdat verdichting van de bestaande stad ingrijpt op bestaande buurten zullen we een weloverwogen afweging moeten maken tussen wat we willen beschermen en de noodzaak om ruimte te bieden aan ontwikkelingen. Verscheidenheid en onderscheid in gebieden binnen Amsterdam is een belangrijke kwaliteit. Ontwikkeling van de stad gaat daarom uit van lokale waarden, kwaliteiten en van de eigen gebiedsidentiteit. Nieuwe ontwikkel- en transformatiegebieden onttelen hun kwaliteit ook aan de aangrenzende stadsdelen.

Lokale vertaling van stedelijke opgaven

Zoals de opgaven per gebied verschillen, zo is de wijze waarop stedelijke opgaven

De groei van mobiliteit in de stad en de regio vraagt om een schaa sprong in het openbaar vervoer.

De nieuwe Omgevingsvisie biedt aanknopingspunten voor initiatieven die bijdragen aan een rechtvaardige, duurzame en democratische ontwikkeling van Amsterdam.

worden opgepakt ook niet overal in de stad hetzelfde. De negatieve effecten van de groei van inwoners en arbeidsplaatsen worden het sterkst ervaren in de vooroorlogse stad binnen de ring A10. De druk op het schaarse groen en de openbare ruimte loopt al jaren op. Daarom is in de afgelopen periode al begonnen met het autoluw maken van het centrum. De komende jaren zal deze ingezette koers met kracht worden voortgezet. Dit kan echter niet zonder kostbare investeringen in het fietsnetwerk en het openbaar vervoer in het centrum. Ook de klimaatopgave is binnen de ring relatief ingewikkeld. De verouderde woningvoorraad kent een versnipperd eigendom en is moeilijk te isoleren. Juist hier is verwarming zonder gas aangewezen op het hoge temperatuurnetwerk maar ontbreekt een goede aansluiting. De beperkte ruimte binnen de ring maakt het moeilijk de noodzakelijke infrastructuur voor onder andere energie en warmte snel in te passen.

Hoewel buiten de ring over het algemeen de leefbaarheid flink is verbeterd, heeft een aantal gebieden minder geprofiteerd. Dit zijn de plekken die op een veelheid aan indicatoren slecht scoren: inkomen, opleiding, levensverwachting, obesitas. Hier is een gebrek aan economische dynamiek vaak het grote probleem. Tegelijk is hier nog wel volop ruimte. De groei van de stad vraagt om nieuwe culturele, maatschappelijke en recreatieve voorzieningen en plekken voor stadsverzorgende bedrijvigheid. Dit is een kans voor wijken buiten de ring. De noodzaak tot wegwerken van achterstanden in beheer en het aanleggen van nieuwe netwerken, vaak in de ondergrond, vraagt veel van de stad. Tijdens de werkzaamheden moet alles blijven

draaien. Toch moeten Amsterdammers en bezoekers van de stad rekening houden met overlast.

Stedelijke ontwikkelrichtingen

De afgelopen periode heeft de stad zich juist op het grensvlak tussen voor- en naoorlogse stad en langs het IJ het snelst ontwikkeld. In deze zone is ruimte gevonden voor stedelijk wonen en werken. Doel was daarnaast het slaan van een brug tussen de dynamische centrale stadsdelen en de luwere woonbuurten daarbuiten. Rondom het centrum liggen richting 2050 nog kansen voor verdere ontwikkeling. Verdichting betekent in veel gevallen sloop-nieuwbouw en ingrijpende renovatie, gekoppeld aan de verduurzamingsopgave. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging tussen leefbaarheid en verdichting en tussen behoud van cultuurhistorische waarden en nieuwe ontwikkeling. Verdere vergroting van het centrummilieu voorbij de Ringspoorbaan door verdichting is mogelijk in de voormalige stedelijke vernieuwingsgebieden en geeft de mogelijkheid de voorzieningencusters rond het Buikslotermeerplein, Bijlmer-Arena en Osdorp plein te versterken.

Regionale ontwikkelrichtingen

De oude tegenstellingen tussen centrum en buitenwijken lijken door de snelle groei van de stad af te nemen. Op regionale schaal zijn de verschillen echter nog groot. Daarom moeten we samen met de regio kijken waar nieuwe woon- en werkgebieden binnen de metropool het beste kunnen landen. De uitdaging is steeds

“amsterdam&partners draagt bij aan een leefbare, aantrekkelijke en welvarende Metropool Amsterdam, waar bewoners centraal staan en bedrijven, congressen, talent en bezoekers welkom zijn. Door samen te werken en partners te verbinden, kunnen we zowel kansen benutten als problemen oplossen. Bijvoorbeeld het verbeteren van de bereikbaarheid in de metropool en het beperken van de overlast in de binnenstad.”

Geerte Udo
directeur van amsterdam&partners

meer om op de schaal van de hele metropool de samenhang te zoeken en te waarborgen. Nieuwe ontwikkelrichtingen kunnen alleen vanuit een breder perspectief worden bepaald. Zaanstad en Amsterdam groeien dichter naar elkaar toe; de snelle transformatie van de gebieden tussen Amstelstation en AMC profiteert van de uitstekende verbindingen tussen Amsterdam en Utrecht; er wordt gekeken naar de mogelijkheden voor ontwikkeling in het gebied tussen de Zuidas en Schiphol-Hoofddorp, en samen met Almere wordt onderzocht hoe de groei aan de oostkant van de metropool vorm kan krijgen.

Deze meer regionaal gerichte ontwikkelzones profiteren van een uitstekende bereikbaarheid per openbaar vervoer. Dit is vooral voor werkgelegenheid en grootstedelijke voorzieningen van groot belang. Steeds meer Amsterdammers zoeken immers in de regio woonruimte, maar ze blijven vaak voor werk en scholing aangewezen op de stad. Hoewel de infrastructuur er in verschillende richtingen al ligt, vraagt dit capaciteitsuitbreiding en nieuwe stations met nieuwe overstapmogelijkheden.

Juist daar waar nieuwe kansen liggen voor gebiedsontwikkeling is een combinatie mogelijk met kwaliteitsverbeteringen van metropolitane groengebieden: Groot-Amsterdamse Bos, Groot-Westerpark, Noorder IJ-Plas, de Amstelscheg, de Diemerscheg en het IJmeer. Voorwaarde is het beter toegankelijk en openbaarder maken van deze gebieden, een opgave waar we onze buurgemeenten bij nodig hebben. De vraag is hoe ruimtevragen vanuit bijvoorbeeld de energietransitie, waterberging, volkstuinen en sport zich hiertoe verhouden.

Hoe: tussen richting geven en ruimte bieden

De derde vraag, na het wat en het waar is hoe we aan de toekomst van de stad willen werken. In deze onzekere tijden is een herbezinning hierop nodig. De nieuwe omgevingswet (zie toelichting in procesdeel) biedt mogelijkheden om de regelgeving en beleid eenvoudiger en duidelijker te maken, met meer ruimte en ondersteuning voor zelforganisatie. De Omgevingsvisie formuleert daar de principes voor, ook gekoppeld aan de gebiedspecifieke aanpak. De hoe-vraag gaat ook over nieuwe vormen van samenwerking en financieringsconstructies. Daarbij gaat het om de invloed van Rijksbeleid op onder andere onze woningbouwambities. De Omgevingsvisie richt zich op de lange termijn, maar nieuwe inzichten op de hoe-vraag kunnen op korte termijn al doorwerken.

Continuïteit en vernieuwing

Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen vragen om herbezinning op het werken aan de toekomst van de stad. Daarbij zoeken we naar een goede balans tussen continuïteit en vernieuwing, en tussen richting geven en ruimte bieden. Richting geven betekent beschermen wat we belangrijk vinden (met instrumenten als een hoofdgroenstructuur, welstandskaders, veiligheidsbeleid en normeringen voor: maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen) én stimuleren waar we naartoe willen

(met ontwikkelingsgerichte instrumenten, zoals een Vereveningsfonds, ruilverkaveling, masterplan ondergrond, experimenteerruimte en ruimtelijke reserveringen).

Nieuwe instrumenten

Onze huidige instrumenten voor mobiliteit, ruimtelijke kwaliteit, betaalbaarheid, waterhuishouding, circulaire economie en energie- en warmtevoorziening zijn niet meer toereikend, gezien de ingrijpende veranderingen die gaande zijn. In het kader van de omgevingswet zal de Omgevingsvisie voorstellen doen voor de vernieuwing van dat instrumentarium. Wat betreft dat laatste zal Amsterdam kritisch de eigen ontwikkelpraktijk tegen het licht houden. Hoe kunnen we werken aan een meer geleidelijke waardecreatie, die ten goede komt aan de stad als geheel? Bouwen aan de toekomst is een cultuurdaad. Hoe zorgen we dat stadsontwikkeling meer is dan een optelsom van projecten en normeringen, zodat duurzame kwaliteit gemaakt wordt en samenhang tussen stadswijken gewaarborgd is?

Ook is meer aandacht nodig voor regionale samenwerking: stad en regio raken nauwer verweven, en uitvoering van de Omgevingsvisie is sterk afhankelijk van samenwerking met rijk en regio. Op dat gebied is vernieuwing nodig. Denk aan doorontwikkeling van bestaande samenwerkingsverbanden en nieuwe financieringsconstructies.

Ten slotte vraagt de democratiseringsagenda in Amsterdam om nieuwe instrumenten en werkwijzen. De Omgevingsvisie zal

aanknopingspunten bieden voor initiatieven van Amsterdammers. Initiatieven die bijdragen aan een rechtvaardige, duurzame en democratische ontwikkeling van Amsterdam.

Na de zomer aan de slag!

Met de vaststelling van deze startnotitie gaat fase 1 van het traject Omgevingsvisie van start. We werken het komend half jaar toe naar een testversie van de Omgevingsvisie, die begin 2020 gereed moet zijn. Zoals gezegd is het gesprek met de stad al begonnen. Na de zomervakantie wordt het Atelier der Verbeelding geopend en begint de Trektocht door de stad. Ook wordt een platform ingericht om digitaal kennis te kunnen delen. We hopen van harte u in het atelier, in de stad of op het digitale platform te treffen!

Colofon

Ruimte en Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

2 juli 2019

Het team Omgevingsvisie van de directie Ruimte en Duurzaamheid heeft met veel ambitie en plezier gewerkt aan de startnotitie Omgevingsvisie Amsterdam 2050. Wij zijn trots op het resultaat, dat onmogelijk zou zijn geweest zonder het kritisch meelezen en de inhoudelijke input van veel collega's van andere directies.

Frank van den Beuken

Errik Buursink

Martin van der Maas

Barbara Ponteyn

Max Smit

Lida van Tilburg

Rick Vermeulen

Miriam Verrijdt

omgevingsvisie@amsterdam.nl

Fotografie

Theo Baart

Marc Driessen

Harry Meijer

Thomas Schlijper

Bervoets/Nationale Beeldbank

Vormgeving

Willy Sengers

Gemeente
Amsterdam